



►► Un fotograma de l'acabada d'estrenar 'El Grinch', dirigida per Yarrow Cheney y Scott Mossier.

UNA CRIATURA ANIMADA BASADA EN EL CONTE DE DR. SEUSS

'El Grinch' pot amb tots

► **El film sobre l'ogre antinadalenc trenca la taquilla del cap de setmana**

|| **QUIM CASAS**
BARCELONA

Cada vegada resulta més difícil saber quina pel·lícula connectarà o no amb els espectadors, quin serà el film amb més èxit dels que s'estrenen cada divendres a les nostres pantalles. Contra tot pronòstic, o potser no, *El Grinch* ha sigut la bomba del cap de setmana passat a la taquilla espanyola desbancant *Superlópez* i *Bohemian rhapsody*: prop d'1.835.000 euros de recaptació, o el que és el mateix, gairebé 300.000 espectadors que han anat a les sales en què es projecta

aquesta última producció dels estudis Illumination, responsables d'altres saludables èxits comercials del cine d'animació com *Els Minions* i *Gru, el meu dolent favorit*.

L'èxit d'*El Grinch* a Espanya no és un cas aïllat. La pel·lícula realitzada per Yarrow Cheney i Scott Mossier, amb veus de Benedict Cumberbatch, en la versió original, i d'Ernesto Alterio, en la doblada al castellà, i amb banda sonora a càrrec de Danny Elfman (compositor habitual de Tim Burton, cineasta a qui sens dubte li agradaria dirigir en alguna ocasió un altre acostament a



►► Jim Carrey, en la coneguda versió d' 'El Grinch' del 2000.

la figura del Grinch), també ha sigut número u en les recaptacions dels Estats Units (60 milions en el seu primer cap de setmana a les sales), Austràlia, França i la Gran Bretanya. Porta acumulats 237 milions d'euros i va tenir un pressupost de menys de 70 milions.

El Grinch és el vuitè llargmetratge dels estudis Illumination i el cinquè acostament al personatge que es fa entre televisió i cine. Abans destaquen *El Grinch, el cuento animado* (1966), un cartoon de la Metro Goldwyn Mayer realitzat per un dels mestres dels dibuixos animats, Chuck Jones (creador d'El Coyote i Correcamins i un dels artífexs de la sèrie *Looney Tunes*), i *El Grinch* (2000), pel·lícula dirigida per Ron Howard en què Jim Carrey va encarnar el personatge protagonista en l'única aproximació a la història en imatge real, amb estrident però recordada vilesa barrejada amb sarcàstic sentit de l'humor.

El Grinch, un ogre verd i saltirnant, tan inquietant com jocós, decideix robar el Nadal quan descobreix

El fenomen i les rialles continuen

CRÒNICA Un gran repartiment recupera 'Pel davant... i pel darrera'

|| **MARTA CERVERA**
BARCELONA

Si hi ha una comèdia que ha triomfat a Barcelona com cap altra és *Pel davant... i pel darrera*. En la seva cinquena tornada a la cartellera barcelonina des del 1985, la hilarant obra de l'anglès Michael Frayn ha mantingut la connexió amb el públic de la ciutat. El fenomen continua d'acord amb les rialles sentides al Teatre Borràs en l'estrena de la cinquena versió, protagonitzada per un superrepartiment. El text

està retallat, sense que gairebé es noti, per Paco Mir i està dirigit per Alexander Herold. La nova versió manté la frescor i continua entusiasmant el públic, tant si l'ha vist com si no. Almenys això va quedar clar la nit de la *première*, quan espectadors que coneixien altres muntatges van sortir encantats del teatre.

Més enllà de la perfecta màquina dramàtica del text, van brillar els intèrprets. *Pel davant... i pel darrera* és una peça exigent per als actors, que mostra la doble cara del món de l'es-

pectacle: la que veu el públic que va a veure a una funció i el que passa darrere les bambolines durant la representació.

En la primera part assistim a un assaig en què els actors no acaben de tenir clar coses bàsiques, com s'encarrega de remarcar Jordi Díaz, molt convincent en el seu rol de director. Lloïl Bertran broda el seu paper d'actriu que interpreta l'assistenta d'una casa a la serra madrilenya, cosa que permet treure punta al bilingüisme català-castellà, molt



►► Un moment de la representació de 'Pel davant... i pel darrera'.

DAVID DEL VAL

que un poble sencer pretén fer les celebracions encara més grans i recordades que de costum. Per fer-ho, es fa passar per Santa Claus i es disposa a boicotejar la festa nadalenca per excel·lència. Algú d'aquestes característiques només se li podia ocórrer al Dr. Seuss (1904-1991), escriptor de personals llibres infantils i caricaturista nord-americà, de nom real Theodor Seuss Giesel.

INNOVADOR DELS CONTES // *Quan el Grinch va robar el Nadal*, publicada el 1957, és la seva obra més coneguda i adaptada. S'hi defineix a la perfecció el món entre extravagant i fantasios del gran innovador dels contes infantils juntament amb el gal·lès Roald Dahl. Films com ara *Malson abans de Nadal* (1994), de l'esmentat Tim Burton, li deuen bastant al seu particular imaginari. La seva història sobre el Grinch i el Nadal robat no és l'única que ha atret el cine, malgrat que totes les adaptacions tenen un inconvenient: els films no només han de reproduir l'original univers fantàstic de l'autor, gestat a partir de rimes mètriques, sinó també les seves il·lustracions, generalment en blanc i negre.

El comediant Mike Myers va protagonitzar el 2003 *El gat*, centrada en un altre dels seus personatges més originals, un gat anàrquic i amb barret de copa que ensenya a dos nens l'art de divertir-se. La història havia servit de base per a un musical de Broadway. La càrrega subversiva de l'original va quedar, en aquesta ocasió, massa estovada, al contrari que a *Els 5.000 dits del doctor T* (1953), memorable pel·lícula en què Dr. Seuss va escriure l'argument i el guió. La història il·lustra en fascinant Tecnicolor el malson d'un nen que estudia piano, malson en el qual el seu exigent i desagradable professor es metamorfosa en el pitjor dels brivalls.

El 2008, Jim Carrey tornaria a l'univers Seuss prestant veu a l'adaptació animada de *Horton*, un elefant intel·ligent creat per Dr. Seuss als anys 40. Il·luminació va produir també *El Lorax* (2012), un altre personatge sorgit de la imaginació de l'escriptor, un afectuós i rondinaire individu a qui va prestar veu Danny DeVito. ≡

útil també per al joc metateatral. Miquel Sitjar, que repeteix com a Gonzalo/Guillem vuit anys després, és un altre dels puntals al costat d'un brillant Lluís Villanueva i a un convincent Xavier Serrat en el seu rol de Senyor Pau, el vell actor que encarna un lladre, personatge que de vegades cobreix el sofert tècnic de la companyia, interpretat per Bernat Cot.

A partir de la segona part, quan el públic pot veure què és el que passa darrere del decorat, es podrà observar com es filtren en la interpretació de l'obra els embolics personals dels membres de l'equip. Fantàstica Carme Pla com la manfella Marta. Agnès Busquets explota el seu costat sexi com a Vicky/Vero, una actriu de magnífic cos incapaç d'improvisar, i Laia Alsina treu molt partit del seu rol de regidora. ≡

FINIS AL 10 DE DESEMBRE



►► Rèplica ► Clon del 'Saltiri Anglocatalà', exposat al Reial Cercle Artístic de Barcelona.

L'art de clonar còdexs

El Reial Cercle Artístic exposa una trentena de rèpliques exactes de valuosos tresors bibliogràfics medievals, obra de Moleiro Editor

ANNA ABELLA BARCELONA

Corria l'any 975 i al monestir de Sant Salvador de Tàbara, a Zamora, hi va haver una dona que responia al nom d'Ende o En, segons les interpretacions. És probablement la primera artista il·luminadora de manuscrits de qui es té notícia a Espanya i una de les poquíssimes que en l'època hi va haver a Europa. La seva autoria del *Beat de Girona* queda certificada, escrita en llatí, al colofó d'aquest antic còdex medieval, que la qualifica de «**serva de Déu**». Al costat d'ella, com a probable ajudant, hi figura el d'Emeteri, sacerdot. «**Segurament va ser una religiosa. Al segle X la dona encara tenia un cert reconeixement que s'acabaria en èpoques posteriors**», comenta Manuel Moleiro, fundador de l'editorial que porta el seu cognom, davant del clon fet pel seu equip d'aquest beat, l'original del qual, un dels més valuosos manuscrits amb pintures que es conserven d'aquells anys, atresora avui la catedral gironina.

Clon, més que facsimil, perquè aquesta perfecta reproducció del *Beat de Girona* mimetitzava al detall l'estat dels originals, igual que la trentena de peces —entre aquestes, mapes, llibres d'hores, tractats d'herbes, alquímia, medicina o caça, bíblies o cantiques amoroses...— que l'acompanyen a l'exposició *El gabinet de les meravelles: còdexs il·luminats de les millors biblioteques del món*, que fins al 10 de desembre es pot veure al Reial Cercle Artístic de Barcelona. «**Repro-**

dueixen des del tipus de pell de les tapes, la classe de pergami segons l'època, els cosits, els tancaments metàl·lics...», però també els forats, les mossegades d'insectes, les taques o les ruptures i desperfectes soferits amb el pas dels segles, assenyalant l'editor, referent des del 1991 en aquest tipus de rèpliques.

Per poder fer-les l'editorial col·labora amb biblioteques, museus i centres de tot el món que custodien cada tresor bibliogràfic, des de la British

Libres religiosos conviuen amb tractats de caça, alquímia, medicina, mapes i atlas

El 'Beat de Girona' va ser pintat al segle X per una dona anomenada Ende, «serva de Déu»

Library a la Biblioteca Nacional de França, als quals trasllada un grup pluridisciplinari d'especialistes. Aquesta classe de llibres, dels quals s'editen tirades numerades i limitades a menys de 1.000 exemplars, la majoria esgotades, a més de per a col·leccionistes, compleixen la funció de posar en relleu els originals i de servir com a còpia per al seu estudi i consulta, evitant innecessàries manipulacions que poden afectar la

conservació de les obres que al seu dia van llegir i van fullejar només reis i reines, papes o emperadors.

Al costat del *Beat de Girona* obren la mostra unes altres dues rèpliques relacionades amb Catalunya, el singular *Saltiri Anglocatalà* i el *Llibre de les Hores de Maria de Navarra* (primer d'aquesta classe pintada a la península). Si la majoria de les peces es protegeixen en vitrines, algunes, com aquestes, s'exposen en faristols que permeten passar-ne les pàgines. Les dues últimes van ser obres mestres de Jaume Ferrer Bassa (1285-1348), un dels artistes més influents a l'estranger, conegut com el Giotto català.

Guia gairebé farmacèutica

La importància d'aquest saltiri, o llibre de salms, està, explica Moleiro, en el fet que combina dos estils diferents, el gòtic lineal anglès, perquè es va començar a Canterbury l'any 1200, i el gòtic italianitzant de Bassa, que el va acabar a Barcelona el 1340 per encàrrec de Pere el Cerimoniós.

Però no tot són obres religioses. El *Tacuinum Sanitatis*, tractat de medicina que ja al segle XIV deia que per estar sa calia cuidar cinc elements: el menjar i la beguda, el clima, l'exercici i el repòs, el son i els estats d'ànim. I, com a digne predecessor dels prospectes farmacèutics, ja estableix els beneficis, les dosis i les contraindicacions de plantes o aliments que s'utilitzaven com a medicina. Tanca el recorregut una sala dedicada als mapes, amb l'*Atlas Vallard* (1547) com a estrella. ≡

i dees
Xavier Bru de Sala

El CCCB, obligat a més

Treu molt bona nota com a contenidor però ha renunciat a la seva vocació d'emissor. Per l'interès de la programació i l'aflluència de gent de nivell mitjà-alt, l'èxit del CCCB és inqüestionable. Congrega un públic inquiet i preparat, ben diferent del que fa cua davant el Macba per admirar de la manera més acrítica i adotzenada la retrospectiva d'un ex artista reconvertit en decorador de luxe. Per això hem de demanar molt més a l'únic gran equipament singular, no homologable, que va néixer alliberat de tota obligació en relació amb el patrimoni, tangible o intangible.

¿Què li falta al CCCB? Complir amb la carta fundacional, que estableix el compromís de proposar, de qüestionar, de construir una mirada pròpia sobre el món urbà, de pensar i engendrar saber. No és el mateix generar que limitar-se a

El centre ha de prioritzar la creació que incomoda el poder

transmetre. No és el mateix tenir veu que fer d'altaveu. No és el mateix crear que reproduir. Per molt bo que sigui com a contenidor, Barcelona necessita que el CCCB es trobi amb l'ambició d'esdevenir un centre de recerca intel·lectual, una agulla de navegar amb punta de llança orientada al futur.

La nova directora, la primera que ha accedit al lloc per concurs de mèrits, **Judit Carretera**, ha estat una de les protagonistes de l'èxit del centre com a contenidor. En l'entrevista que va aparèixer a EL PERIÓDICO dissabte passat aposta com a gran prioritat cultural pel suport a la creació, a la creació que incomoda el poder, la rebel·lions hem d'entendre. No podem estar més d'acord.

En conseqüència, només cal que el CCCB s'autoavaluï, perquè en té la capacitat, com a centre de creació incòmoda. Es tracta de clarificar per dins, millor que des de fora, si els seus responsables són capaços de ser creatius a més de bons gestors del millor aparador cultural. És el que Barcelona necessita, el que Europa podria esperar d'una ciutat que aspira a ser capital global. ≡